

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE DÖNÜK BİR ÖĞRENME ORTAMI HAZIRLAMA DENEYİMİ: “ÖĞRETMEYİ ÖĞRENME STÜDYOSU¹”

Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı,
İletişim: erginerginer@nevsehir.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7590-4755

Proje Bilgilendirme Makalesi / Project Information Article

Erginer, E. (2020). Öğretmenlerin Öğretim Becerilerini Geliştirmeye Dönük Bir Öğrenme Ortamı Hazırlama Deneyimi: “Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu”, *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2): 62-80.

Geliş Tarihi: 10.12.2020

Kabul Tarihi: 31.12.2020

ÖZ

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretim becerilerini geliştirmeye dönük bir öğrenme ortamı hazırlamak üzere proje edilib, uygulamaları deneyimlenen “Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu “ girişimi, 2014 yılında, bir alt yapı projesi olarak tasarlanmıştır. Geçmiş 2002 yılına dayanmakta, ilk tasarım uygulama, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Başlangıçta “Uygulamalı Öğretim Yöntemleri Laboratuvarı” ismiyle anılan öğrenme ortamı, 2018 yılında “Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu” ismiyle gelişimini sürdürmektedir. Öğretmen adaylarının, öğretim etkinliklerini uygulamalı olarak kullanmalarını ve yeni öğretim etkinlikleri geliştirmelerini amaçlayan proje, araştırmacı tarafından öğrenme-öğretme platformları (balık kılıcı, ağaç kökü, sıcak sandalye, sorun çözme evi, pantomim gibi etkinlik öğrenme platformları, kavramsal pano, levha ve nesnelere (ahşap ve kumaş imajlar) platformu, kukla platformları ve yaratıcı modüler bloklar platformu), hazırlanarak hayata geçirilmiştir. Öğrenme-öğretme platformları, araştırmacı tarafından öğretim becerilerinin doğasına uygun düşünme türleri dikkate alınarak çizilmiş, Nevşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Mobilya ve İç Mekan Tasarımı Öğretmeni Murat İmrenmez tarafından ahşap malzemeye indirgenmiştir. Stüdyoda ayrıca, ders materyallerinin geliştirilip depolanabildiği alanlar, ders işleme ve dinlenme alanları ile etkinliklerin uygulamalarının ve değerlendirmelerinin yapılabildiği teknolojik cihazlar (ışıklandırma, ses, görüntüleme ve kayıt sistemleri) yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, Öğretmeyi öğrenme, Öğrenme ortamı.

¹ Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinin bir öğretim birimi olarak 2014 yılından bu yana hizmet vermektedir.

AN EXPERIENCE OF PREPARING A LEARNING ENVIRONMENT TO IMPROVE TEACHERS' TEACHING SKILLS: "THE STUDIO OF LEARNING HOW TO TEACH"

ABSTRACT

The studio of learning how to teach was designed as an initiative and infrastructure project in 2014 in order to prepare a learning environment for teachers and prospective teachers and improve their teaching skills. It dates back to 2002 and the first draft application is based on the studies carried out at Tokat Gaziosmanpaşa University. The learning environment was initially called as "The Applied Laboratory for Instructional Methods". It was renamed as "The Studio of Learning How to Teach" in 2018 and it continued to develop. The project aimed at enabling prospective teachers to use instructional activities practically and to develop new instructional activities. It was put into practice using learning-teaching platforms (active learning platforms such as fishbone diagram, tree root, hot seat, problem solving house, pantomime, conceptual boards, sheets, blocks and objects platforms (wooden and fabric images), puppets platforms and creative modular blocks platform). Learning-teaching platforms were designed by the researcher taking into account the types of thinking appropriate to the nature of teaching skills, and the designs were reduced to wooden materials by Murat Imrenmez, a teacher of furniture and interior design at Nevşehir Vocational and Technical Anatolian High School. In the studio, course materials can be developed and stored, courses can be taught, instructional activities can be applied and evaluated. Finally, there is a resting area and technological devices (systems of lighting, sound, imaging and recording) in the studio.

Key Words: Teacher education, Learning how to teach, Learning environment.

GİRİŞ

Thomas H. Powel, Steven M. Cahn'ın akademide etik konulu çalışmasına yazdığı önsözde bu kitaba "aşık olduğunu söyler" ve "keşke bu kitaba akademik kariyerime başladığım gün sahip olsaydım" diye de hayıflanarak devam eder, bu kitabı sık sık yeniden okudum. Akademisyenlerin görev ve sorumluluklarının tartışıldığı bu eserde (Cahn, 2011), akademisyenlere "öğretmen" denmesi kitabın en dikkat çekici yanındır ve Cahn kitabında, "bir akademisyenin ilk görevi öğretmektir ve bu iyi ders anlatmanın ötesinde bir şeydir" der. Bu bağlamda, bu çalışmanın yazarının da bir akademisyen olduğu, hem de öğretmen eğitimi alanında bir akademisyen, daha spesifik anlamda ise bir öğretim bilim akademisyeni olduğu düşünülürse, yazının ilk paragrafından itibaren, çalışmanın odaklandığı noktanın, "nasıl öğretileceğini öğretme" gibi bir hassas noktaya vurgu getirmeye çalışacağı hemen anlaşılacaktır.

Öğretmen eğitiminin genel öğretim bilgisi kazanımlarına ek olarak, her branşın bilim disiplininin öğretimine dayalı olarak şekillendirilmesi gerektiğine dönük uygulamalara (eğitim fakültelerinin üniversitelere bağlanması, temel eğitime öğretmen yetiştiren iki yıllık eğitim enstitülerinin/eğitim yüksekokullarının ve ortaöğretime öğretmen yetiştiren üç yıllık eğitim veren eğitim enstitülerinin öğrenim sürelerinin dört yıla çıkarılması, ortaöğretime öğretmen yetiştirme süresinin beş buçuk yıla çıkarılması gibi), birçok eleştiri yazısı ya da proje çalışmasına, 1980'li yılların sonları ve 1990'lı yılların başlarından itibaren, günümüze kadar çeşitli dönemlerde rastlayabilmekteyiz (Erginer, 1995a, 1995b; Erginer, 1997; YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, 1999; Kavak, 1999; Erginer & Dursun, 2005; Kargın & Bıkmaz, 2007; Karaca, 2008; Adıgüzel & Sağlam, 2009; Ayas, 2009; Günay, 2011).

Öğretmen adaylarının ya da öğretmenlerin, öğretim becerilerini geliştirme sürecine genel anlamda bakıldığında, bu becerilerini, fakülte dönemlerinde, öğretmenlik formasyonu disiplinine ve alan öğretimi disiplinine dönük derslerle geliştirmeye çalıştıkları söylenebilir. Bu süreçte akademisyenler tarafından izlenen yöntemler, uygulamadan yoksun ya da yetersiz bir biçimde hayata geçirildiğinde, bizi her zaman nitelikli sonuçlara götürebilecek bir yol olamamaktadır. Çünkü bazı istisnalar dışında, çoğunlukla bu yol, teoriye dayanan ve uygulama pratiklerinden uzak,

bilişsel yüklemeye dayalı bir uğraşı alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşımın uygulayıcı dinamiklerini, alan dışından ve alan eğitimsi özelliği taşımayan akademisyen özelliklerine indirgediğimizde ise, öğretmen adaylarına öğretim becerisi kazandırma imkânı neredeyse ortadan kalkmakta ve öğretmen eğitimi, öğrencilerini genel kültür sahibi kılma kısılcasına sürüklenmekte ve öğretim bilim öğretileri açısından derinlik kazanmamaktadır.

2. ÖĞRETMEYİ ÖĞRENME ATMOSFERİ OLUŞTURMANIN GEREKÇESİ (Sınıfta Bilişsel Empatinin Kurgulanması ve Öğrencilerin Zihinsel Şemalarını Anlamlandırma)

Bir dersteki öğrenme ortamının hem fiziksel hem de iletişimsel açıdan öğrencinin lehine seçenekler sunması, o öğrenme ortamında öğrenmenin kolaylaşacağına işaret etmektedir. Eğer bir sınıfta karşılıklı anlamlandırmanın, kestirme bir söylemle anlayış ortamının ya da birbirini anlayabilme kültürünün oluşmadığı durumlarda, çoğu zaman gördüklerimizin, işittiklerimizin ve dokunduğumuzun belirtilen miktarda belleğe kaydedilmesinin de bir anlamı olmamaktadır. Saphier, Gower & Haley-Speca, (2008, 181-182 ve 198-199)'ın sınıfta aslında anlamın kontrolü olarak nitelendirdiği ve bilişsel empati adıyla da bu tarifi genişletebileceğimiz durumda, öğrenme ortamında, öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen en küçük ipuçlarından, en büyük görsel ya da materyale kadar öğretmenin öğrenme ortamının uyarıcılarını zenginleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmenin bilginin önemli kısmını vurgulaması, anolojilerden ve benzetmelerden yararlanması, basit materyaller ve daha basit bir dil kullanması, diyagramlar, resimler, grafikler, asetatlar, ses ve görüntü materyalleri ve kayıtları ve bilgisayar yazılım ve sunumları da dahil, öğrenmeyi etkileyen tüm değişkenleri incelemesi ve öğrencilerin bu bağlamdaki anlamları nasıl inşa ettiklerini dikkate almasının, öğrenme süreci üzerinde önemli bir etkisi vardır. Fakat öğretmenin öğrencilerin öğrenmeye yükledikleri anlamlardan habersiz olması, bilişsel empatinin oluşmasını imkânsız kılmaktadır. Bazen hissetmenin geri planda kaldığı bilişsel empati, sınıfta kullanılan bilginin tam ve doğru anlaşılması ve iletilmesi, gerekli tüm iletişim araçlarının kullanılması ve iletişimin açık olması demektir. Cahn (2010,10)'a göre, öğretmenle öğrencileri arasındaki en uygun ilişki biçimi onlara kılavuzluk etmektir, tanrılık değil. Yani biliyor olmanızın ve bilginizle otorite kurmanızın bir önemi yok, öğrencilerinizi anlamamızın bir önemi vardır.

Öğrencilerin öğrenmelerine yükledikleri anlamlarla hareket etme düsturuyula yola çıkılan bir öğrenme ortamında, oldukça zengin öğrenme uyarıcılarına sahip olunması gerekmektedir. Buna ek olarak öğretmenin de öğretim materyali geliştirme ve bu materyalleri rol oynama becerilerini de (drama) işe koşarak, öğretebilme sürecine aktarması da oldukça önemlidir. Öğrenme atmosferinin şekillendiği fiziksel ortamın renkliliği, canlılığı, dolayısıyla zenginliği, öğretmenin öğretebilme yeteneği ve becerisiyle can bulacaktır. Öğrenme sürecinde, öğretmen ve öğrencilerinin öğrenmeye yükledikleri anlamların eşitlendiği durumda, öğretmen öğrencileriyle aşağıdaki düşünme ve devinim süreçlerini kullanmaktadır (Erginer, 2016):

- *Kavram dağarcıklarını geliştirici ve zenginleştirici zihinsel süreçler.
- *Bağımsız iş yapma ve sorumluluk üstlenici zihinsel süreçler.
- *Birlikte ve grupla çalışmaya yönlencici zihinsel süreçler.
- *Problem çözme ve sorunlarıyla baş etmeyi sağlayıcı düşünme süreçleri.
- *Derinlemesine, analitik, sorgulayıcı, eleştirel düşünme süreçleri.
- *Hızlı, pratik, stratejik, alternatifli düşünme süreçleri.
- *Yaratıcı ve özgün düşünme süreçleri.
- *Estetik düşünme süreçleri.
- *Doğaçlama, canlandırma ve rol oynamaya dönük zihinsel ve devinimsel süreçler.

Zihinsel süreçler açısından öğrencilerin öğrendikleri yeni kavramlar üzerinden anlam oluşturma, dağarlarındaki kavramları birbirleri ile doğru ilişkilendirme ve yeni öğrenilen

kavramları onların zihinsel altyapılarındaki eski kavramlar üzerine hassasiyetle işleme ve inşa etme, öğretimi etkili kılmanın öncül değerlerindedir.

3. ÖĞRETMEYİ ÖĞRETİRKEN İZLENEN ÖĞRETİMSSEL YOL (Bilişsel Yaşantılandırma ve Öğretme Farkındalığı Kazandırma)

Bilgi yükleme ya da ezberletmenin öğrencilerin düşünme süreçlerine, başka bir deyişle zihinsel gelişimlerine olumlu bir katkı getirmeyeceği aşikârdır. Bu nedenle, öğretmenin öğrenme ortamını oluştururken, öğrencileri ile birlikte hareket etmesi, onların olaylara yaklaşma biçimini dikkate alması gerekmektedir. Öğrencilerin bilgi edinimlerinden çok, bilgiyi sorgulamaları, bilgiyi düşünme süreçleri içinde işletmeleri ve öğrenme süreçlerinde “anlamlandırmaları”, onların bilgilerini yaşantılarında kullanabilmelerine olanak tanımaktadır.

Öğretmek için en etkili bir yolun olamayacağını, sadece bu kaotik süreçte, öğretmenin deneyimlerinin ve duyarlılığının onu doğru yola ulaştıracağını vurgulayan Brookfield (2015), öğretim atmosferinde olumlu rüzgârlar oluşturmanın, ne kadar da zor ve emek isteyen bir iş olduğuna dikkat çekmektedir. Öğretmenin hislerinin, düşünme ve eylemleri üzerinde ne kadar önemli olduğu düşünülürse, onun empatik becerilere sahip olması ve bu becerileri en iyi biçimde kullanabilmesi, ona öğrenme atmosferinde gelişen olaylar örgüsünü kolaylıkla yönetebilme fırsatını verecek ve öğrencilerinin öğrenmelerine rahatlıkla kılavuzluk edebilecektir.

Öğretmen bu süreçte, özetle, bir öğretmenin öğretirken, bilgi aktarıcılık rolünün yanında, rol model olma, ilham kaynağı olma, orijinal fikirlere sahip olma, tiyatral güçlere sahip olma, rehber/kılavuz ve akıl hocası olma, öğrenme paydaşı olma, öğrenci sırdaşı olma, projeci ve üretken olma gibi roller de üstlenebilmelidir. Temelde orijinal düşünmeye ve düşündürmeye, akıl yürütmenin önemine inandırmaya çalışmalıdır. Öğretmen adaylarının zihinlerinde kaynağı geçmişe dayanan öğretim ya da öğretmenlikle ilgili kavram yanılgıları ya da varsa öğrenme-öğretim süreci içinde tanımlanmış paradoksların ortadan kaldırılması da gerekmektedir.

Öğretmen eğitimci, öğretmeyi öğretirken, öğretim ve öğretmen ilişkisini derinlemesine ve öğretmen adaylarını şaşırtan metaforlarla (doğrudan öğretmeme, bilgiyi sunmama, bilgiyi aktarmama, bilgiye kendi kendisinin ulaşmasına yardım etme, öğrenciye ilham kaynağı olma, filozof gibi düşündürme, sorgulatma, yaratıcı düşündürme, problemiyle baş ettirme vb.) iletmeye çalışmalıdır. Derslerinde, öğretimin bilginin aktarıcılığı ya da bilgiyi belleklerine depo etme ve ezberleme olarak algılanmasının önüne geçmelidir. Çünkü “öğretim de bir öğrenmedir” ve bilgi aktarımı rolü bilişsel psikoloji biliminin verileri doğrultusunda evrilmektedir. “Öğretmek; düşündürmektir, şaşırtmaktır, sorgulatmaktır, yorumlamaktır, anlamlandırmaktır, problem çözmektir, yaratıcılıktır”.

Etkili öğretmen, pedagojik repartuvarı doğrultusunda, profesyonel yaşamın içindeki eğitimle ilgili ihtiyaçlar, koşullar, moda yaklaşımlar, ideoloji ve alışkanlıkların dayatmasına karşılık, eğitimle ilgili bir dizi örgütsel strateji ve öğretimsel tekniği seçmek durumundadır. (Alexander,1995, 12). Gipps, Hargreaves, & McCallum, (2015)’a göre, hem öğretmenlerin, hem de çocukların öğrenme hakkında söyleyecekleri çok şeyleri vardır. Türkiye’de eğitim ortamlarının düzenlemesine dönük olarak, teoride kıymetli eserler mevcutken (Alkan, 1979, 1992; Çilenti, 1988), uygulamada yoksunluklar yaşanmaktadır. Özellikle öğretmen ya da yönetici görev değişimlerinde bir önceki kadronun oluşturduğu öğrenme ortamı, yeni atanan kadro için atıl duruma gelebilmektedir. Bu tehlike Milli Eğitim Bakanlığının 2023 vizyonu kapsamındaki kararları doğrultusunda geliştirilmeye ve oluşturulmaya çalışılan beceri atölyeleri için de söz konusu olabilir. Aşağıda bu yoksunluklara bir nebze katkı sunacağı düşünülen bir öğrenme ortamı ve özelliklerine dönük bilgiler yer almaktadır:

4. ÖĞRETMEYİ ÖĞRENME ORTAMI OLUŞTURMA (Öğrenme Ortamının Özellikleri)

Kuramsal olarak değinilen yukarıdaki bilgiler de temel alındığında, uygulamalı olarak öğretmen eğitimi yapılacak bir öğrenme ortamının tüm duyu organlarına hitap eden ve oldukça zengin uyarıcılarla dolu, fırsat, kaynak ve materyallerden oluşturulmaya çalışılması kaçınılmazdır.

4.1. Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu Yerleşimi

Öğretmeyi öğrenme stüdyosu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Damat İbrahim Paşa Yerleşkesinde bulunan eğitim fakültesi binasının H bloğunda yer almaktadır. Kuruluşundan bu yana Üniversite rektörlüğü ve eğitim fakültesi dekanlığınca finansal ve motivasyonel olarak desteklenmiş, fakülte yönetimi tarafından bu stüdyoya binadaki fiziksel olarak en geniş ve ferah sınıf ortamı tahsis edilmiştir. Geniş giriş kapısı, öğrencilerin giriş ve çıkışlarını konforlu bir biçimde sağlamakta, sınıf eşyaları çıkarıldığında öğrencilere yaklaşık 40 metrekarelik geniş bir hareket alanı ve tavan yüksekliği ile oldukça havadar bir öğrenme ortamı yaratılmaktadır.

Fotoğraflar 1: Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu Giriş Bölümü, Bilgilendirme Alanı ve İç Mekân

Giriş kapısındaki isim levhasında stüdyo ile ilgili bilgiler Braille alfabesi ile görme engelliler için de tasarlanmış, ayrıca yabancı uyrukluların kolaylıkla ulaşımını sağlamak için İngilizce açıklamaya da yer verilmiştir. Kapıda stüdyo kullanım saatlerini gösterir bir programa da yer verilmiştir. Eğitim fakültesinde, öğretim elemanlarının kendi öğretim atölyelerini hazırlamaya yönelik bir eğilim vardır ve öğretim elemanları fakülte yönetimi tarafından özellikle

desteklenmektedirler. Stüdyonun butik bir öğrenme ortamı olduğu düşünülebilir. Ortamdan sadece öğretmen adayları değil, MEB'e bağlı kurumlarda çalışan öğretmenler de yararlanmakta, zaman zaman uygulamalı eğitim seminerleri düzenlenmektedir.

4.2. Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosu Birimleri

Stüdyonun birimleri iki temel kısımda yapılandırılmıştır: Kuramsal derslerin planlandığı, materyal ve eşyaların konumlandığı ve korunduğu formel birimler ve yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarının uygulama alanları. Bu alanlarda, pür etkileşime dayanan bir öğrenme ortamı yaratılmaya çalışılmaktadır.

4.2.1 Öğretmeyi Öğrenme Stüdyosunun Formel Birimleri

Stüdyonun formel öğrenme birimleri, üç farklı temada oluşturulmuştur. Bu temalar; etkinlik çalışma alanları ve eşyalar bölümü, öğretim materyallerinin tasarlanıp geliştirilebileceği öğrenme alanı ve öğretim materyallerini saklama ve koruma birimidir.

4.2.1.1.Etkinlik Çalışma Alanları ile Araçlar Birimi: Bu birimde, doğaçlama ve kendini ifade etmeye dönük olarak ahşap bloklardan tasarlanmış, aktif öğrenme etkinlikleri için de kullanılan modüler öğrenme sahnesi, açılır kapanır ve birbirine eklenenebilir modüler masalar, öğretmen masası ve materyallerinin bulunduğu stüdyo bağlantılı öğretmen kulübesi, öğrenme sahnesine bağlantı sağlayan sahne paravani, modüler tabureler, boy aynaları, temel sınıf eşyalarından oluşan, kitap, oyuncak kitap vb. koymak için tasarlanmış palyaço formunda kütüphane (okuma köşesi), akıllı tahta, sabit ve modüler panolar, ses sistemi, spot ışıklandırma sistemi, laptop, ipad, kamera, fotoğraf makinesi, Atatürk resmi ve diğer el yapımı öğretim araç ve gereçleri (opakt ve transparan (gölge) kuklalar, kavram kartları, dolgu malzemelerle üretilmiş üç boyutlu kavramsal nesne ya da oyuncaklar, orf ve ritm enstrümanları) konumlandırılmıştır.

Özellikle tasarlanan eşyalarda, eşyaların dayanıklı malzemelerden hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Eşyaların büyük kısmının birbirine eklenenebilir olma özellikleri vardır. Kolay taşınabilir ve yer değiştirebilir özellikleri ise öğretmene esnek bir öğrenme ortamı sağlamakta, öğretmenin öğrenme ortamını hazırlarken yaratıcı olmasına olanak tanımaktadır. Kullanışlılık özellikleri ergonomik yeterliliklerle desteklenmiştir. Materyallerin tamamı temizlenebilir özelliklere sahiptirler. Teknolojik cihazlar birbirlerine ve internet ortamına bağlanabilmektedir.

Stüdyoda, yaratıcı yazma etkinlikleri yapılmakta, hazırlanan öykü ya da masallar, kostüm ve aksesuar setleriyle birlikte yaratıcı drama uygulamalarında kullanmaya uygun biçime getirilmekte ve kataloglanmaktadır. Hazırlanan bazı hikâye/masal öğretim setlerinin, küçük yaş gruplarına hitap etmesine yönelik minimal boyutlarda tekrar üretimine dönük çalışmalar da yapılmaktadır. Zaman zaman çocuk edebiyatı ürünlerinin okunması ve öğretimde kullanılmasını sağlayacak yardımcı öğretim setleri de hazırlanmakta, bu etkinlikleri hazırlama sürecinde öğretmen adaylarına örnek olunmaya çalışılmaktadır.

Öğretmen adaylarına staj çalışmaları döneminde, boy aynaları karşısında öğretim etkinliklerini sunma egzersizleri yapma olanağı sunulmaktadır. Bunun için haftanın belirli günlerinde, adaylar için programlar yapılmakta ve stüdyonun aktif olarak kullanılması sağlanmaktadır. Özel etkinlik uygulamaları kayda alınarak mikroöğretim çalışmalarıyla bütünleştirilmektedir. Öğretmen adaylarına bu esnada dönütler verilmekte ve daha etkili öğretim ortamları yaratılmaya çalışılmaktadır. Zaman zaman milli eğitime bağlı okullarda çalışan öğretmenlerle işbirliği yapılarak, adayların çocuklarla buluşmaları sağlanmaktadır.

Fotoğraflar 2: Öğretmen ve Öğrenci Çalışma Alanlarına ve Bazı Okul Eşyalarına Örnekler

Atatürk Resmi

Öğretmen Kulübesi

Akıllı Tahta

Kütüphaneci Palyaço

Paravan

Eşya Dolapları

Öğrencilerin materyal ya da etkinlik hazırlarken ya da etkinliğin uygulanmasına hazırlandıkları durumlarda, öğretim bilim ve çocuk edebiyatına dönük kaynak ve eslere başvurdıkları alanlardır.

Fotoğraflar 3: Bazı Araç Gereçlere ve Okul Eşyalarına Örnekler

Ses Sistemi ve Diğer Donanım

Modüler Masalar

Nakliye Aracı

Toplar

Makarnalar

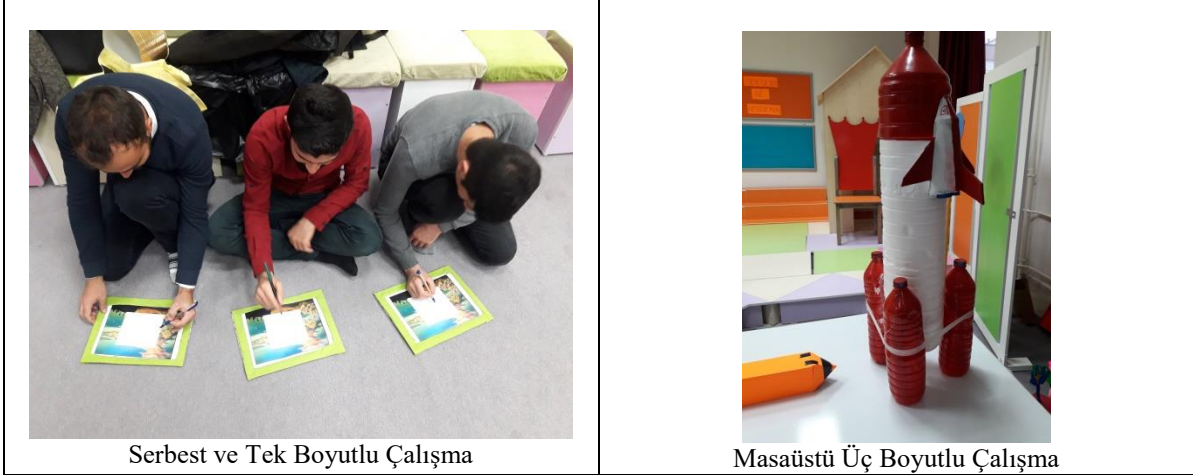

Ritim ve Orf Aletleri

Oyun etkinliklerinde kullanılan, toplar, çemberler, kurdeleler, urganlar, ipler, makarnalar, ritim ve orf enstrümanları, ses ve kayıt sistemleri, teknolojik diğer donanımlar (akıllı tahta vb.), eşya ve malzeme taşımada kullanılan araba, elle üretilmiş diğer öğretim materyallerine bu alanlarda ulaşılır.

4.2.1.2. Öğretim Materyallerini Geliştirme Birimi: Öğretim materyali üretmeye dönük malzemelerin istiflendiği ve üretim yapılan alanlar için hazırlanmıştır.

Fotoğraflar 4: Serbest ve Masa Üstü Materyal Geliştirme Çalışma Sahaları

Serbest ve Tek Boyutlu Çalışma

Masaüstü Üç Boyutlu Çalışma

Öğrenciler yerde ya da masalarda serbestçe materyallerini geliştirebilirler ve burada diğer derslerine de hazırlanabilirler.

4.2.1.3. Materyalleri Saklama ve Koruma Birimi: Bu birimde, bazı materyal, kostüm ve aksesuarların saklandığı ve korunduğu dolap, raf ve sandıklar bulunmaktadır.

Fotoğraflar 5: Materyal Saklama ve Depolama Alanları

Saklama Alanı

Depolama Alanı

Materyal geliştirmek için kullanılan materyaller ve geliştirilen öğretim materyallerinin korunduğu, saklandığı ve kataloglandığı alanlardır.

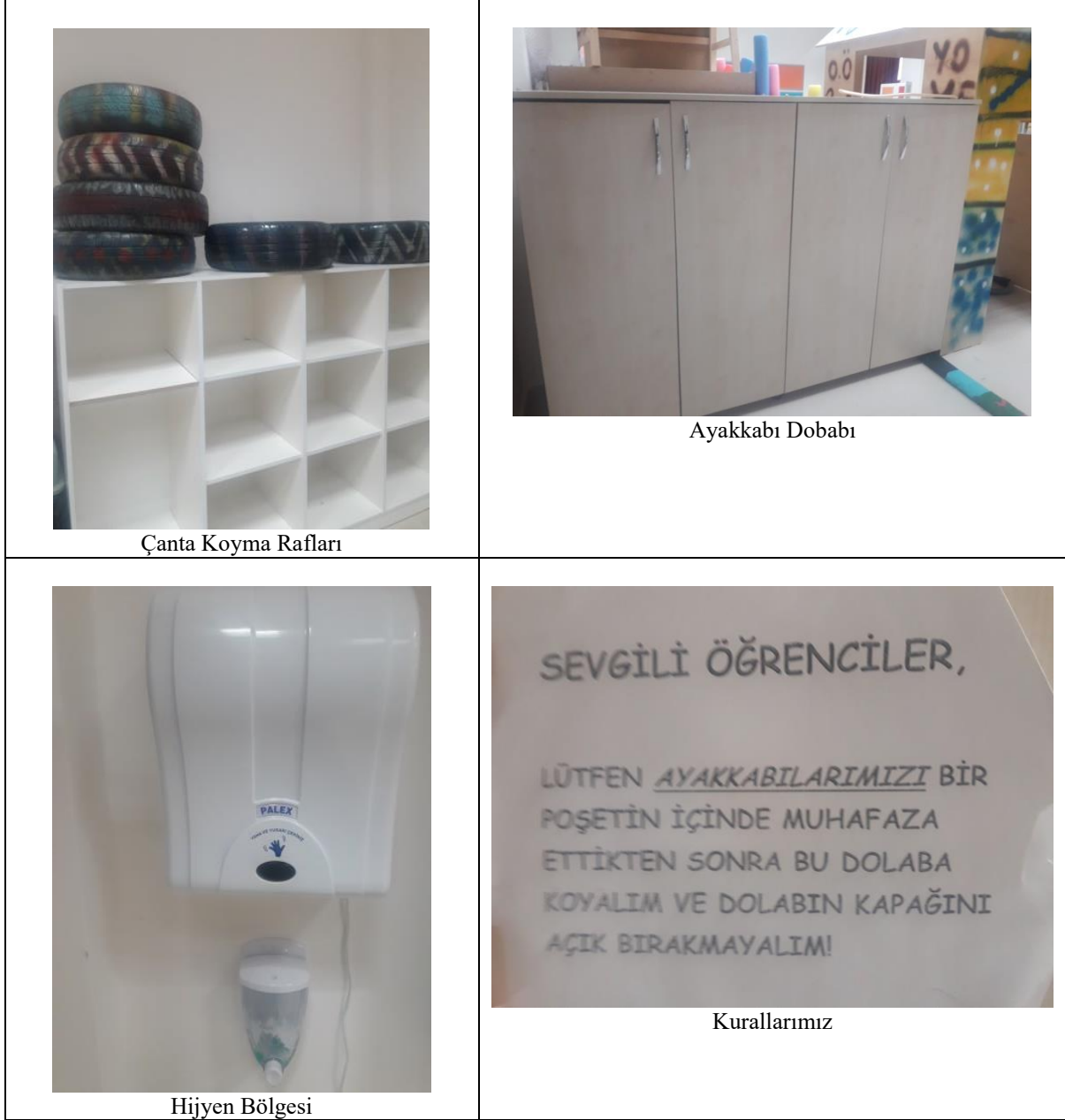
4.2.2. Yaparak Yaşayarak Öğrenme Yaklaşımını Benimseyen Etkinlik Birimleri

Stüdyonun yaparak yaşayarak öğrenme birimleri beş farklı temada oluşturulmuştur. Bu temalar; derse hazırlanma birimi, öğrenmeye hazır hale gelme birimi (güven sahnesi), kendini ifade etme ve geliştirme birimi (öğrenme sahnesi), öğrenme-öğretme platformları (balık kılıcı, ağaç kökü, sıcak sandalye, sorun çözme evi, pantomim gibi etkinlik öğrenme platformları, kavramsal bloklar platformu, kukla platformları ve yaratıcı modüler bloklar platformu) ve dinlenme birimidir.

4.2.2.1. Derse Hazırlanma Birimi: Eşya koyma (ayakkabı ve çanta koyma dolapları, eşya askılıkları), kostüm deneme ve kullanma alanı, hijyen setinin (otomatik havlu ve antibakteriyel sıvı aparatı) bulunduğu alanlardır. Öğrenciler bu alanlarda eşyalarını muhafaza edebilirler. Hareketli ve

enerjik oyun ve uygulamalarda terlediklerinde, steril havlularla kurulabilir ve özellikle el hijyenlerini sürdürülebilir kılabilirler. Sınıf öğrenme alanlarının tam arkasına düştüğünden, bu bölgeleri kostüm değişimi ihtiyaçlarında da kullanabilirler. Öğrenciler içeri girdiklerine ayaklarına patik, panduf ya da çarık gibi konforlu ayakkabılar giyerler. Yaratıcı etkilere evrilen renkli araba lastikleri ve pek çok el yapımı öğretim materyali ve eşya da, bu rafların üzerinde korunmaktadır.

Fotoğraflar 6: Derse Hazırlanma Alanları ve Bazı Okul Eşyaları

Öğrencilerin derse hazırlandıkları alanlardır.

4.2.2.2. Öğrenmeye Hazır Hale Gelme Birimi (Güven Sahnesi): Isınma egzersizlerinin yapıldığı alandır. Bu bölgede öğrenciler serbestçe dolaşabilir ve oyun oynayabilirler. Oyun ve eğlence alanlarında çoğu zaman yerel ya da evrensel çocuk oyunları oynanır. Bu oyunların öğretime uyarlanmasına dönük çalışmalar yapılır. Öğrencilerin en çok sevdikleri çalışma alanlarıdır.

Fotoğraflar 7: Derse Hazırlanma Alanları

Boy Aynaları ve Güven Koridoru

Oyun Koridoru

4.2.2.3. Kendini İfade Etme ve Geliştirme Birimi (Öğrenme Sahnesi): Etkinlikleri uygulama, sunma, paylaşma ve yaparak yaşayarak öğrenme süreçlerini etkin hale getirme alanı, sunum platformudur. Bu alanda öğrenciler tüm öğretim etkinliklerini prova eder, uygular ve öğrenirler. Yaratıcı drama ve pantomim etkinlikleri burada uygulanır. Bazen sahne, demonstrasyon gibi gösterilip yaptırılarak öğrenmeye yönlendirilen etkinlikler için de elverişli bir konumdadır. Zaman zaman örnek olay analizi de bu bölge kullanılarak uygulanmaktadır. Örnek olayla ilgili değişkenler, olayın gerçekten hangi kurgu içinde gerçekleştiğini kanıtlamaya dönük deneysel yaşantılar ve bazı sosyal deneyler, rol oynama ve doğaçlama teknikleri ile bu alanda gözden geçirilebilir. Probleme dönük öğrenme yaşantıları da rahatlıkla deneyimlenebilir.

Fotoğraflar 8: Öğrenme Sahnesi

Modüler Sahne ve Panolar

Prova Alanları

4.2.2.4. Öğrenme-Öğretme Platformları: Balık kılıcı, ağaç kökü, sıcak sandalye, sorun çözme evi, pantomim gibi etkinlik öğrenme platformları, kavramsal bloklar platformu, kukla platformları ve yaratıcı modüler bloklar platformu, akıllı tahta, sunum panoları (mantar panolar, balık panolar, modüler kukla sahnesi), öğretim teknik ve etkinliklerini denemeye ve uygulamaya elverişli bir biçimde tasarlanmıştır. Uygulamalı öğretim yöntemleri, yaratıcı drama ve çocuk edebiyatı ile öğretim dersleri bu ortamlarda, ilgili platformlar bağımsız ya da eklektik olarak tasarlanarak verilmektedir. Ortama ayakta girilmediğinden zaman kazanmak için, öğretmen adayları derslerin başlama saati öncesinde hazırlıklarını tamamlamakta ve ders saati daha verimli kullanılmaktadır.

Fotoğraflar 9: Sıcak Sandalye Platformu

Sıcak Sandalye

Sıcak Sandalye (uygulama)

Bu platformda, daha çok soru sorma, sorgulama, analitik düşünme ve felsefik düşünme becerilerinin geliştirilmeye çalışıldığı, kırmızı koltuk, yeşil koltuk ve küçük prens sandalyesi etkinlikleri tasarlanır ve uygulanır. Modüler bloklar genellikle destekleyici ya da ortamı görsel açıdan zenginleştirici rollerde kullanılır. Bloklardan bazen, minik sahneler, kukla gösteri alanları ya da özellikle açık oturum, forum, çember gibi informel tartışma tekniklerinin uygulandığı öğrenme ortamları da yaratılır.

Sıcak sandalye etkinliği ilk kez 1994’de denenmiş (Abant İzzet Baysal Üniversitesi çalışma yılları), öğrencilerin soru sormayı öğrenmelerine kılavuzluk etmek amacıyla üretilmiştir (Erginer, 2000). Problem çözme becerilerini geliştirmek hedeflendiğinde kırmızı koltuk, soruna yaratıcı çözümler üretmek hedeflendiğinde yeşil koltuk olarak uygulanmaktadır. 2015’te ilk denendiğinden bu yana küçük prens sandalyesi uygulaması ile çocukları felsefik düşündürmeye yönlendirmek için kullanılmaktadır. Yaratıcı drama etkinliği ile eklektik uygulamalarda ise, koltuğa oturan olay kahramanının doğaçlama kullanarak öğretim yapması beklenmektedir. Örneğin, koltuğa (kostümüyle) Fatih Sultan Mehmet oturuyormuş gibi yapılan canlandırmada İstanbul’un fethi meselesi sorgulanmakta ya da bir kutup ayısı oturtulduğunda sorun küresel ısınma olabilmektedir (Erginer, 2016; Erginer, 2017a).

Fotoğraflar 10: Sorun Çözme Evi Platformu

Sorun Çözme Evi

Sorun Çözme Evi ile Uygulama

Erginer (2000) tarafından ilk olarak öğretime uyarlandığında, işletme bilimcilerinden alındığı için “kalite evi” ismiyle anılıyordu. Sonraki denemelerde öğretmen adayları tarafından ilgiyle karşılandığı görülünce, üç boyutlu formu da denendi. Bu aşamadan sonra etkinliğe “sorun çözme evi” dendi ve dil eğitiminde kullanılan 5N1K ve benzeri diğer etkinlikler de dahil eklektik başka uygulamalar için de kullanılmaya başlandı (Erginer, 2016). Stüdyo için tasarlanırken pencereleri ve kapısı olan ahşap bir kulübe düşünüldü ve uygulandı. Uygulamada öğrenciler çözüm önerilerini kavram kartlarına yazarak, evin pencereleri etrafındaki duvarlarına yapıştırmaktadırlar.

Fotoğraflar 11: Balık Kılıçığı ve Ağaç Kökü Platformu

Üç Boyutlu Balık

Ahşap Balık Pano

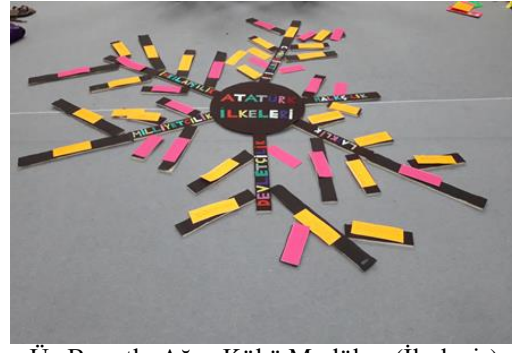
Karton Balık Pano

Karton Ağaç Kökü Pano

Üç Boyutlu Ağaç Kökü Modüler (Başlangıç)

Üç Boyutlu Ağaç Kökü Modüler (İlerleyiş)

Balık kılıçığı platformunda sorun çözme becerilerini geliştirmeye dönük etkinlikler tasarlanmakta, üç boyutlu kumaştan dolgu balık ya da tek boyutlu pano şeklindeki balık panoda sorun gövdeye yazıldıktan sonra balığın kılıçıklarında sorunun derinlemesine analizi yapılmaktadır. Ağaç kökünün derinlemesine sorun çözme becerilerinin geliştirilmesinde daha doğru metafor bir olduğu düşünülerek balık kılıçığına ek olarak hazırlanan ağaç kökü platformunda, öğrencilere önce sorunu ya da tartışma konusunu yazacakları ahşap yuvarlak bir tablet verilmekte, sonrasında öğrencilere kök yerine kullanılan dikdörtgen ahşap tabletler verilerek, sorunun çözümünü bu köklere derinlemesine iletmeleri sağlanmaktadır.

Erginer (2000) tarafından ilk kez Ishikawa'dan alınan ve öğretime uyarlanan balık kılıcı etkinliği, aslında örgütsel problemlerin çözümünde ve İşletme bilimi uzmanlarınca kullanılmaktaydı. Sonraki denemelerde öğretmen adayları tarafından ilgiyle karşılandığı görülünce, üç boyutlu formu da denendi. İlerleyen zamanlarda derinlemesine düşünmenin metaforik olarak balığın kılıçlarında değil de ağacın köklerinde incelenmesinin daha uygun olduğu düşünüldü ve ağaç kökü etkinliği üretildi (Erginer, 2017b).

Fotoğraflar 12: Yaratıcı Modüler Bloklar Platformu

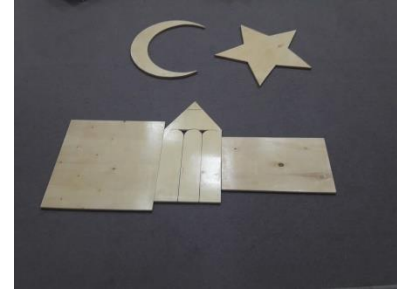
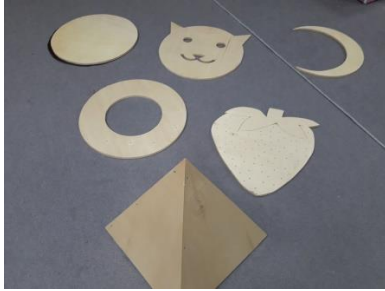
Bloklarla Kukla Sahnesi

Modüler Bloklarla Eklektik Bir Sahne Dekorü
Sıcak Sandalye Çalışması

Yaratıcı modüler bloklarla, her türlü yaratıcı öğretim etkinliği tasarlanmakta ve çoğu zaman öğrenme sahnesinde değişik aksesuarların da yardımıyla eklektik yeni öğretim uygulamaları esnek bir anlayışla denenebilmektedir. Öğretmen adayları bloklarla öğretim ortamı hazırlarlarken hem eğlenmekte hem de yaratıcılıkları gelişmektedir.

Fotoğraflar 13: Kavramsal Pano, Levha ve Nesnelere Platformu (Ahşap İmajlar)

Ahşap Kavramsal Nesne, Levha ve İmajlar

Ahşap imajlardan kavram eşleştirme, akrostiş, akronim etkinliklerinde ya da daha yaratıcı öğretim tasarımlarında yararlanılmaktadır.

Fotoğraflar 14: Kukla Platformları

Bir Kukla Sahnesi

Gölge Kuklalar

Parmak Kuklalar

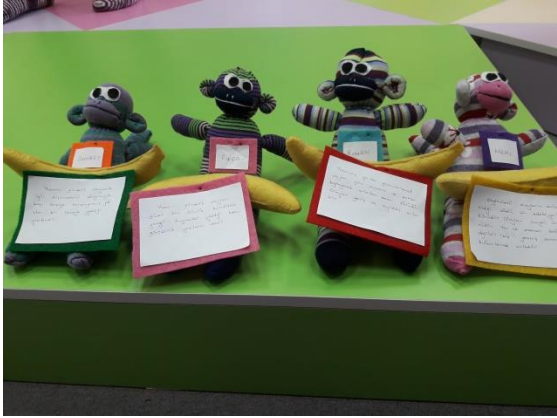
Baş, Eller, Kollar ve Bacakların Arkadan Bir İnsana Bağlandığı İnsanla Yürütülen Dev Kukla

Çorap Kuklalar

Kuklalar konuşan cansız materyaller olduğu için öğretmenleri konuşturmakta oldukça etkili araçlardır. Özellikle motivasyonu düşük ya da içine kapanık öğretmen adayları için kullanıldığında, adayların mesleki gelişimlerinde olumlu katkıları olmaktadır. Özellikle Türkçe ve yabancı dil derslerinin konuşma becerisi geliştirme aktivitelerinde de çok kullanışlıdır. Anaokulu ve ilkokul öğretmenlerinin vazgeçilmezleri arasında yer alırlar.

Fotoğraflar 15: Kavramsal Pano, Levha ve Nesnelere Platformu (Kumaş İmajlar)

Kumaş Kavramsal İmajlar

Kumaş Kavramsal İmajlar

Kumaş imajlardan kavram eşleştirme, akrostiş, akronim etkinliklerinde ya da daha yaratıcı öğretim tasarımlarında yararlanılmaktadır. Nesnelere kavram setleri hazırlanarak yaratıcı yazma denemeleri yapılmaktadır. Öğretmen adayları ayrıca artık malzemelerden (kullanılmayan çorap ve kumaş parçaları) dolgu oyuncak ya da öğretim materyali geliştirmeyi öğrenmektedirler.

4.2.2.5. Dinlenme Birimi: Öğrencilerin dinlendikleri ve kendilerine konfor yarattıkları puf yer minderleri, sünger tabureler ve koltukların bulunduğu alandır. Bu alanlardan zaman zaman etkinlik yaparken de yararlanılmaktadır.

Fotoğraflar 16: Dinlenme Alanları

Dinlenme ve Sohbet Köşeleri

Dinlenme alanlarında öğrenciler, birbirleriyle hem etkileşimde bulunurlar hem de dinlenirler. Özellikle stajyer öğretmen adayları, staj çalışmaları ile ilgili tasarımlarını bu alanlarda istişare ederler, ders planlarını hazırlarlar. Bilgi alışverişi temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarında yapılan yaratıcı öğretim etkinlikleri ile sonuçlanır. Bu çalışmaların okullardaki rehber öğretmenlere de hizmet içi katkısı olur.

5. ÖĞRETMEYİ ÖĞRENME STÜDYOSUNUN HİZMETİÇİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE KULLANIMI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve MEB Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında (2020) imzalanan iş birliği protokolü doğrultusunda uygulanmaya konmuştur. Bu bağlamda bir proje hazırlanmış ve il merkezindeki 20 öğretmenle uygulamalı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Proje içeriği ile ilgili aşağıda kısa bir açıklama yer almaktadır:

Öğretmenlerin Öğretme Farkındalığını Geliştirme Projesi, 3Ö; MEB 2023 eğitim vizyonu ve değişimi kapsamında, Nevşehir ilinde görev yapan öğretmenlerin hizmet içinde akademik yenilenmelerine fırsat tanımayı ve onları yeni öğretim yöntemleri repartuarı hakkında bilgilendirme, öğretim yöntemlerini kullanma ve yaratıcılık güçleriyle yeni öğretim etkinlikleri geliştirebilmelerini kılavuzlamayı amaçlayan üç aşamalı bir projedir. Projeye 2018-2019 öğretim yıllarında il Milli Eğitim Müdürlüğü'nün talebi doğrultusunda, öğretmenlerle yapılan, alternatif öğretim yöntemleri, uygulamalı öğretim yöntemleri ve yaratıcı drama öğretimi konulu uygulamalı kurslar esin kaynağı olmuştur. Hazırlanan proje aşağıdaki modülleme ile uygulanmaktadır:

Birinci Ö: Öğretimin Ne Olmadığı Farkındalığı

İkinci Ö: Temel Öğretim Tekniklerinin Yaratıcı Biçimde Kullanılabilmesi Farkındalığı

Üçüncü Ö: Yaratıcı Öğretim Tekniklerini Üretebilme Farkındalığı

Modüllerden birinci ve ikincisi uygulanmış, son modül ise öğrencilerle uygulamalar gerektirdiğinden, pandemi nedeniyle ertelenmek durumunda kalmıştır. Pandemi sonlandığında son modül de uygulamaya konacak, sonuçları MEB ile paylaşılacaktır.

6. EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULAR

Öğretmenlerin öğretim becerilerini geliştirmeye dönük bir öğrenme ortamı hazırlama deneyimi: “öğretmeyi öğrenme stüdyosu”nun, öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinde, yaparak yaşayarak öğrenme ortamları yaratması ve yaratıcı düşünmeyi geliştirmesi açısından oldukça faydalı bir öğrenme ortamı olduğu düşünülmektedir.

Tematik öğrenme ve öğretme ortamları -ki buradaki tema öğretimdir-, öğrencilerin özellikle kavram dünyalarını genişletmekte ve onlara daha kalıcı ve öğrenmeyi yaşantıya mal etmeye dönük olanaklar sunmaktadır. Bu uygulamada da öğretmen adaylarını öğretmen olmaya daha yaklaştırdığı görülmektedir. Başka disiplin alanlarının öğretiminde de akademisyenler tarafından kendi alanlarına dönük temalarda öğretmeyi öğrenme ortamları hazırlanabilir. Özellikle eğitim fakültelerinde, öğretmen eğitiminin kalitesini artırmak adına bu tür öğrenme ortamlarına çok ihtiyaç vardır. Akademik ve mesleki- teknik ortaöğretimde, özellikle de sosyal alanlarında bu tür uygulama alanlarına daha da fazla yer verilmelidir.

Pandemi döneminde eğitim çalışanları, eğitimi uzaktan yapabilmeyi ve bunu verimli kılabilmenin zorluklarıyla yüzleştirdiler. Öğrenme ortamlarının daha fazla teknoloji desteğiyle geliştirilerek, yerli eğitim yazılımlarının hazırlanacağı şekilde tasarlanmasıyla, bu tür öğrenme ortamları eğitim üretim merkezleri olabilirler. Araştırmacının umudu gelişen eğitim teknolojilerine entegre olmuş fakat öğretmenin canlı varoluşundan uzaklaşmayan eğitim ortamları tasarlayarak eğitime yeni katkılar sunabilmektir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A., & Sağlam, M. (2009). Öğretmen eğitiminde program standartları ve akreditasyon. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 83-104.
- Aksu, M. (2005). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bildiri Özetleri Kitabı, Ankara.
- Alexander, R. J. (1995) *Task, Time, Talk and Text: Signposts to Effective Teaching?* International Conference on School Effectiveness and Learning Achievement at the Primary Level, New Delhi.
- Alkan, C. (1979). Eğitim Ortamları: Kavramlar, Süreçler, Araçlar, Gereçler, Planlama, Organizasyon, Yönetim, Kullanma. *Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları*.
- Alkan, C. (1992). *Eğitim ortamlarının düzenlenmesi*. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Ayas, A. (2009). Öğretmenlik mesleğinin önemi ve öğretmen yetiştirmede güncel sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1-12.
- Brookfield, S. D. (2015). *The skillful teacher: On technique, trust, and responsiveness in the classroom*. John Wiley & Sons.
- Cahn, S. M. (2010). *Saints and scamps: Ethics in academia*. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara. Yargıcı Matbaası.
- Erginer, A. (1997). AİBÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde öğretim hizmeti veren öğretmen elemanlarının yeterlikleri. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Erginer, E. (2017b). Derinlemesine Problem Çözme Becerilerini Geliştiren Bir Öğretim Tekniği Deneyimi: Ağaç Kökü Etkinliği. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi (Sözlü Sunum), Antalya.
- Erginer, E. & Dursun F. (2005). Öğretim elemanlarının etkili öğretim becerilerinin geliştirilmesine yönelik görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 30(135), 11-22.
- Erginer, E. (1995a). Alan bilgisi öğretimine dayalı ilköğretime sınıf öğretmeni yetiştirme modeli (*Basılmamış Sözlü Sunum*). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlköğretim Sorunları Sempozyumu*, Bolu.
- Erginer, E. (1995b). İlkokul öğretmenliği eğitiminde standartlar, uzmanlaşma ve yeni bir model önerisi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 207, 34-40.
- Erginer, E. (2000). Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erginer, E. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Uygulamalı bir çalışma*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erginer, E. (2017a). Küçük prens sandalyesi: İrdeleyici soru sorma becerilerini geliştiren bir öğretim tekniği deneyimi, 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi (Sözlü Sunum), Antalya.
- Erginer, E. (2020). *Öğretmenlerin öğretme farkındalığını geliştirme projesi: 3Ö*. Nevşehir: İl Milli Eğitim Müdürlüğü & Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Gipps, C., Hargreaves, E., & McCallum, B. (2015). *What makes a good primary school teacher?: Expert classroom strategies*. Routledge.
- Günay, D. (2011). Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler ve Öneriler-I. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3): 113-121.
- Karaca, E. (2008). Eğitimde kalite arayışları ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21: 61-80.
- Kargın, T., & Bıkmaz, F. H. (2007). Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Kavak, Y. (1999). Öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşıma doğru: Standartlar ve akreditasyon. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(3), 313-324.

Saphier, J., Gower, R. R., & Haley-Speca, M. A. (2008). *The skillful teacher: Building your teaching skills*. Acton, MA: Research for Better Teaching.

YÖK/ Dünya Bankası (1999). Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon. Ankara.